

**Извештај о спроведеној *ex-ante* анализи ефеката
Предлога уредбе о проглашењу Споменика природе „Прераст Шупља стена”**

ПРИЛОГ 2:

Кључна питања за анализу постојећег стања и правилно дефинисање промене која се предлаже

1) Који показатељи се прате у области, који су разлози због којих се ови показатељи прате и које су њихове вредности?

Природа као добро од општег интереса за Републику Србију ужива посебну заштиту а Законом о заштити природе уређује се заштита и очување природе, биолошке, геолошке и предеоне разноврсности као дела животне средине.

Заштита природе спроводи се нарочито: утврђивањем и проценом стања, појава и процеса у природи и пределу; успостављањем и утврђивањем заштићених природних добара и система праћења њихове заштите; спровођењем мера заштите природе и предела; утврђивањем услова и мера заштите природе и заштићених природних добара и предела у просторним и урбанистичким плановима, пројектној документацији, основама и програмима управљања природним ресурсима у рударству, енергетици, саобраћају, водопривреди, пољопривреди, шумарству, ловству, рибарству, туризму и другим делатностима од утицаја на природу; одрживим коришћењем природних ресурса и заштићених природних добара и контролом њиховог коришћења успостављањем система управљања природним ресурсима и заштићеним природним добрима; изградом извештаја о стању природе, доношењем и спровођењем стратегија, програма, акционих и санационих планова и планова управљања; ублажавањем штетних последица које су настале активностима у природи, коришћењем природних ресурса или природним катастрофама; повезивањем и усклађивањем националног система заштите природе са међународним системом заштите природе; подстицањем научног и стручног рада у области заштите природе; обавештавањем јавности о стању природе и учествовањем јавности у одлучивању о заштити природе; подстицањем и промоцијом заштите природе, развијањем свести о потреби заштите природе у процесу васпитања и образовања; укључивањем локалних заједница у праћење стања, заштиту и унапређење природе.

Тренутна површина заштићених подручја је 578.705 ha или 6,54% у односу на целокупну територију Републике Србије. Структура основних врста заштићених подручја по броју и површини је следећа: 5 националних паркова, 16 паркова природе, 20 предела изузетних одлика, 70 резервата природе, 38 културно-историјских подручја, 309 споменика природе и 4 заштићених станишта.

2) Да ли се у предметној области спроводи или се спроводио документ јавне политике или пропис? Представити резултате спровођења тог документа јавне политике или прописа и образложити због чега добијени резултати нису у складу са планираним вредностима.

Решења Предлога уредбе су у складу са:

Законом о заштити животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 - др. закон, 72/2009 - др. закон, 43/2011 - одлука УС, 14/2016, 76/2018, 95/2018 - др. закон и 95/2018 - др. закон)

Законом о заштити природе („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16 и 95/18-др. закон),

Просторним планом Републике Србије („Службени гласник РС“, број 88/10),

Националном стратегијом одрживог коришћења природних ресурса и добара („Службени гласник РС”, број 33/12),

Националним програмом заштите животне средине („Службени гласник РС”, број 12/10), и

Националном стратегијом одрживог развоја („Службени гласник РС”, број 57/08).

Националном стратегијом одрживог коришћења природних ресурса и добара, дефинисан је основни циљ који је усмерна на обезбеђивању услова за одрживо коришћење природних ресурса и добара, стварањем основе за постављање планова, програма и основа за сваки појединачни природни ресурс или добро. Специфичан циљ стратегије је повећање површине под заштићеним подручјима до 10 % до 2014. године, односно до 12 % до 2020. године

Специфични циљ у оквиру Националног програма заштите животне средине дефинисан је у правцу заштите природе као и утврђивање и спровођење заштите природних целина од значаја за Републику Србију.

Кључни национални приоритети Републике Србије, дефинисани Националном стратегијом одрживог развоја су заштита и унапређење животне средине и рационално коришћење природних ресурса, очување и унапређивање система заштите животне средине, смањење загађења и притисака на животну средину, коришћење природних ресурса тако да остану расположиви и за будуће генерације и успостављање система заштите и одрживог коришћења природних богатстава, тј. ресурса.

3) Који су важећи прописи и документи јавних политика од значаја за промену која се предлаже и у чему се тај значај огледа?

Законом о заштити природе и актима о проглашењу заштићених подручја, заштићена подручја, као добра од општег интереса, стављају се у функцију спровођења укупне заштите и развоја природних ресурса и свих осталих вредности, специфичности и феномена. Актом о проглашењу заштићених подручја, прецизно се утврђује врста заштићеног подручја, режими заштите са забранама и ограничењима, специфични за одређено подручје које се проглашава заштићеним.

Просторним планом Републике Србије, површина заштићених подручја, која је планирана за заштиту до 2021. године је око 12%.

4) Да ли су уочени проблеми у области и на кога се они односе? Представити узроке и последице проблема.

Ако се изузму приче које колају у народу, да се у сводовима прерасти налази скривено благо, а с обзиром на то да у овом рударском крају има доста експлозива, рушење танког кречњачког свода уништило би овај јединствени природни феномен. Прераст је индиректно био угрожен и својим положајем у близини површинског копа Мајданпека. Испод "Шупље стене", кроз речно корито, до сада је више пута покушана градња колског пута ради сече шуме (насипањем или од балвана), али га је прва већа бујица увек уништавала. Ако би се проширивао пролаз кроз прераст или градио пут преко преседине северно од њега, камени свод би се сигурно срушио. Крајем педесетих година је постојала идеја да се у изворишту Малог Прераста одлаже јаловина из површинског копа, слично као у Ваља Фундати.

Са бетонском браном у прерасту или без ње, овај феномен би био дефинитивно уништен. Ова идеја није реализована, захваљујући пре свега Заводу за заштиту природе Србије, који је правовремено интервенисао 1959. године и ставио овај природни објект под заштиту. Такође, треба имати у виду да се у близини великих површинских копова, због растерећења Земљине коре (овде дебела 32 km) јављају сеизмички потреси који могу имати јачину од неколико степени Рихтерове скале. Са престанком експлоатације

руде у површинском копу отпала је и могућност да би експлозије у њему могле угрожити свод прераста. Остаје да се овај природни споменик учинити доступним туристима и другим љубитељима природе, пре свега кроз одрживи туризам где би негативан штетни утицај на природу био минимизиран.

5) Која промена се предлаже?

Природни камени мост на реци Прераст до сада је имао статус заштићеног природног добра. Завод за заштиту природе и научно проучавање природних реткости НР Србије, на основу чл.1, чл. 2 ст. 2 и чл. 27 Закона о заштити споменика културе и природних реткости под бр. 01-322 од 22. јуна 1959. донео је Решење о стављању под заштиту државе Прерасти – природног моста на речном кориту Ваље Прераст, код Мајданпека.

Уредбом се предлаже проглашење заштите Споменика природе „Прераст Шупља стена“, при чему се обезбеђује очување најреперезантативнијег геоморфолошког природног феномена флувиокраса Источне Србије, али и повећава укупна површина под заштитом (у планском периоду до 2021. године до 12% територије Републике Србије), као и анализа и идентификација подручја од значаја за успостављање режима заштите и израда индивидуалне студије заштите идентификовано подручја (Студија – споменик природе „Прераст Шупља стена“.

6) Да ли је промена заиста неопходна и у ком обиму?

Сагласно Закону о заштити природе на основу изнетих природних и створених културних вредности (народна митологија везана за прераст) и значаја са аспекта очувања геоморфолошке и хидролошке разноврсности сконцентрисане на малом простору, као и на научној и стручној основи изнетој у Студији, стекли су се услови за заштиту овог природног добра.

На подручју краса источне Србије постоји више хиљада спелеолошких објеката али само њих шест имају одлике прерасти, а Прераст „Шупља стена“ је због својих карактеристика, које су у поређењу са осталим истим облицима, сврстана у сам врх геоморфолошких објеката Србије.

Витки камени лук Шупља стена је један од најлепших прерасти код нас и најтипичнији пример контактних прерасти. Најмања висина отвора Прераста „Шупља стена“ испод свода је 29,5 m, а максимална 34 m. Дебљина кречњачког свода је око 8 m. Свод прераста је у правцу отицања реке дугачак 22,5 m, а отвор при дну, у висини речног корита износи 9,5 m.

Репрезентативност Шупље стене огледа се у морфолошким, односно морфометријским одликама (однос дужине и висине, висина свода прерасти, дебљина свода прерасти и друго), генетским одликама, реткости и изузетности настанка у рељефу и на тим основама изузетне вредности као ванредне и изузетне природне појаве, односно облика. Изворност прераста „Шупља стена“ огледа се у степену очуваности или природне неизмењености која је висока обзиром да и после извесних антропогених активности трагови тих активности се не примећују у савременом рељефу. Прераст „Шупља стена“, као геоморфолошки објекат и после изградње пута за превоз дрвета (данас пута нема) у кориту речице Прераст, очувала је своју изворност.

7) На које циљне групе ће утицати предложена промена? Утврдити и представити циљне групе на које ће промена имати непосредан односно посредан утицај.

Предлог уредбе ће имати директан утицај на Туристичку организацију Мајданпека која је добила обавезу да буде управљач, као и на јединицу локалне самоуправе на чијој територији се налази.

Заштита прерасти „Шупља стена“ као споменика природе, у контексту социјалних ефеката имала би утицај код локалног становништва у смислу повећања нивоа свести о вредностима и значају овог природног добра и природних добара уопште.

Туристички потенцијал природног добра није велики. Простори око прерасти могу бити допунски туристички садржај као локалне тачке застанка приликом извођења различитих врста излета, који се у последње време све више изводе на овом подручју. Претпоставља се да ово може бити позитивно прихваћено од стране излетника и локалног становништва. Ако посете постану масовније, могуће је и потребно је организовање чуварске и водичке службе.

Други економски ефекти у процесу заштите и афирмације „Шупље стене“ зависе од директног одговора и организованости локалне заједнице и самоуправе који у овим оквирима могу да пронађу своје економске интересе (продаја сувенира и различитих производа из домаће радиности, презентација етносадржаја кроз угоститељство, музеологију, манифестациони туризам и друго).

Генерални закључак процене социоекономских ефеката заштите, развоја и одрживог коришћења је у заинтересованости и препознавању локалне и шире друштвене заједнице у могућностима коришћења простора прерасти „Шупља стена“, али и читавог подручја. Уколико заинтересованост и препознавање могућности изостану, прераст „Шупља стена“ ће остати заштићено природно добро које се неће користити, односно природно добро за које ће се јављати повремена заинтересованост, у различитом контексту.

8) Да ли постоје важећи документи јавних политика којима би се могла остварити жељена промена и о којим документима се ради?

Жељена промена се остварује у складу са документима јавних политика наведеним у оквиру одговора на питање 2. у Прилогу 2.

9) Да ли је промену могуће остварити применом важећих прописа?

Промена се остварује у оквиру важећих прописа, односно Законом о заштити природе прописано да се проглашење споменика природе спроводи доношењем уредбе.

10) Квантитативно (нумерички, статистички) представити очекиване трендове у предметној области, уколико се одустане од интервенције (*status quo*).

Одустајањем од интервенције не би се променила укупна површина заштићених подручја.

11) Како је искуство у остваривању оваквих промена у поређењу са искуством других држава, односно локалних самоуправа (ако је реч о јавној политици или акту локалне самоуправе)?

Категорија природног добра према класификацији националног законодавства

I категорија – заштићено подручје међународног, националног, односно изузетног значаја, на основу Закона о заштити природе.

Категорија природног добра према класификацији Светске Уније за заштиту природе (IUCN)

Категорија III – Природни споменик или обележје (Natural Monument or Feature)

Категоријом III заштићених подручја издвајају се и штите одређене природне вредности и добра, која могу бити рељеф, морска хрид или пећина, геолошке појаве (фосилна лежишта, геолошки профили, спелолошки објекти, водопади, и др.) или живе форме (шума, парк шума, паркови, појединачна стабала, и др.). Ово су најчешће мала подручја по површини и обично веома атрактивна за посетиоце.

IUCN листа националних паркова и заштићених подручја (United Nations List of National Parks and Protected Areas): Не уписује се због мале површине (испод 100 ha).

Листа светске баштине (World Heritage List) и друге међународне листе: нема основа за предлагање.

Има основа за упис у листу међународних значајних објеката у оквиру Европске асоцијације за конзервацију гео-наслеђа - ProGEO, под условом да се спроведу све до сада предложене мере заштите и уређења.

Према Правилнику о критеријумима вредновања и поступку категоризације заштићених подручја („Службени гласник РС”, број 97/15) СП „Прераст Шупља стена”, сврстава се у I категорију – међународног, националног, односно изузетног значаја.

Ова уредба представља акт којим су принципи заштите природе из Закона о заштити природе примењени у конкретном заштићеном подручју.

У складу са тим, овом уредбом прописано је да се на Споменик природе „Прераст Шупља стена”, примењују прописи о заштити природе.

ПРИЛОГ 3:

Кључна питања за утврђивање циљева

1) Због чега је неопходно постићи жељену промену на нивоу друштва? (одговором на ово питање дефинише се општи циљ).

Општи циљ Републике Србије је да обезбеди систем за примену донетих закона у циљу заштите, управљања и унапређења стања заштићених подручја се заснива на успостављању ефикасне заштите постојећих заштићених подручја, повећању укупне површине под заштитом (у планском периоду до 2021. године до 12% територије Републике Србије), успостављању националне еколошке мреже и идентификацији подручја за европску еколошку мрежу НАТУРА 2000, као и изградњи ефикасног система управљања подручја која су обухваћена наведеним мрежама.

2) Шта се предметном променом жели постићи? (одговором на ово питање дефинишу се посебни циљеви, чије постизање треба да доводе до остварења општег циља. У односу на посебне циљеве, формулишу се мере за њихово постизање).

Циљ заштите локалитета Споменика природе Прераст „Шупља стена” је заштита геоморфолошких, хидрографских и ботаничких вредности масивног природног каменог моста – прераста, као природног феномена флувиокраса окружен широким појасом шуме, висине од 9,5m изнад корита реке Прераст. Такође, у кречњакој зони, заступљен је типичан крашки рељеф са пуно вртача, стрмих кршевитих литица и мањих спелеолошких објеката, а у кориту речице Прераст на улазу у "Шупљу стену" са леве стране налази се мањи понор, чија се вода појављује на излазу из прераста.

Предметном променом се: успоставља ефикасна заштита и управљање заштићеним подручјем, унапређују мере (конзервација, санација – ревитализација и рекултивација) и режими заштите и мониторинга стања заштићеног подручја, уводи принцип адаптивног управљања у планове управљања заштићеним подручјем, унапређују и осавремењују планови управљања заштићених подручјем, заснива информациони систем заштићеног подручја и његово повезивање са Националном инфраструктуром геопросторних података.

3) Да ли су општи и посебни циљеви усклађени са важећим документима јавних политика и постојећим правним оквиром, а пре свега са приоритетним циљевима Владе?

Предлогом уредбе о проглашењу Споменика природе Прераст „Шупља стена” општи и посебни циљеви су усклађени с важећим стратегијама и просторним планом из Прилога 2. питање 2.

4) На основу којих показатеља учинка ће бити могуће утврдити да ли је дошло до остваривања општих односно посебних циљева?

На повећању укупне површине под заштитом до 12% територије Републике Србије у планском периоду до 2021. године.

ПРИЛОГ 4:

Кључна питања за идентификовање опција јавних политика

1) Које релевантне опције (алтернативне мере, односно групе мера) за остварење циља су узете у разматрање? Да ли је разматрана „*status quo*” опција?

Узимајући у обзир значај локалитета, за остваривање циља разматране су опције да локалитет буде заштићен на локалном или републичком нивоу и на основу досадашњег искуства превагнуло је мишљење да треба да буде заштићено на нивоу републике, а опција „*status quo*” није прихватљива јер је у супротности са општим и посебним циљевима. У избору нивоа заштите, локални или републички, а на основу позитивног искуства са заштитом и очувањем Споменика природе „Прерасти у кањону Вратне” („Службени гласник РС”, број 99/14), где је управљач Јавно предузеће „Србијашуме” као и природних вредности донета је одлука о заштити којом се остварују општи и посебни циљеви.

2) Да ли су, поред регулаторних мера, идентификоване и друге опције за постизање жељене промене и анализирани њихови потенцијални ефекти?

Нису разматране јер је за постизање жељених промена прописане јасне процедуре.

3) Да ли су, поред рестриктивних мера (забране, ограничења, санкције и слично) испитане и подстицајне мере за постизање посебног циља?

Подстицајне мере за постизање посебног циља прописане су чл. 107. и 108. закона о заштити природе.

4) Да ли су у оквиру разматраних опција идентификоване институционално управљачко организационе мере које је неопходно спровести да би се постигли посебни циљеви?

Да, разматране су опције институционално управљачко организационих мера. Први предлог је било ЈП „Србијашуме” али с обзиром на предлог ТО Мајданпек да поред тога што су већ управљач СП „Рајкова пећина” и да су оба локалитета на територији општине Мајданпек, одлучено је да управљач буде ТО општине Мајданпек.

5) Да ли се промена може постићи кроз спровођење информативно-едукативних мера?

Није могуће.

6) Да ли циљне групе и друге заинтересоване стране из цивилног и приватног сектора могу да буду укључене у процес спровођења јавне политике, односно прописа или се проблем може решити искључиво интервенцијом јавног сектора?

Да могу, у овом случају укључена је Туристичка организација општине Мајданпек као управљач.

7) Да ли постоје расположиви, односно потенцијални ресурси за спровођење идентификованих опција?

Да, за спровођење идентификованих опција постоје расположиви ресурси.

8) Која опција је изабрана за спровођење и на основу чега је процењено да ће се том опцијом постићи жељена промена и остварење утврђених циљева?

За спровођење жељене промене и остварење утврђених циљева, у поступку јавне расправе, Туристичка организација општине Мајданпек, је изнела предлог да се за управљача Спомеником природе Прераст „Шупља стена”. С обзиром да је ТО Мајданпек, већ управљач Спомеником природе „Рајкова пећина“, и по питању очувања природе партнер са Румунима на ИПА пројекту као и да су кадровски и технички спремни да одговоре захтевима за управљача закључено је да Туристичка организација општине Мајданпек може да испуне задате циљеве.

ПРИЛОГ 5:

Кључна питања за анализу финансијских ефеката

1) Какве ће ефекте изабрана опција имати на јавне приходе и расходе у средњем и дугом року?

Очување, унапређење, одрживо коришћење и приказивање природних и других вредности подручја Споменика природе „Прераст Шупља стена” спроводи се према плану управљања који доноси управљач на период од десет година, са садржином и на начин прописан законом којим се уређује заштита природе. За спровођење ове уредбе у 2019. години обезбеђена су средства у износу од 1.000.000 динара.

До доношења Плана управљања, управљач ће вршити послове на основу годишњег програма управљања који је дужан да донесе и достави министарству на сагласност у року од 60 дана од дана ступања на снагу ове уредбе. Годишњи програм управљања садржи нарочито: сажет приказ природних и других вредности заштићеног подручја, циљева заштите и одрживог коришћења, могућности и ограничења за њихово остваривање; детаљан приказ годишњих задатака на чувању, одржавању, унапређењу, приказивању и одрживом коришћењу заштићеног подручја за потребе науке, образовања, рекреације и туризма и укупног социо-економског развоја; приказ задатака на обележавању заштићеног подручја, заснивању информационог система и противпожарној заштити; приказ субјеката и организационих и материјалних услова за извршења програма, висине и извора потребних финансијских средстава.

На основу програма управљања заштићеног подручја за текућу годину на који је Министарство дало сагласност у складу са законом, субвенције се додељују управљачу. Додела субвенција врши по захтеву за доделу средстава субвенција за заштићена природна добра од националног интереса које управљачи подносе на основу обавештења Министарства.

С обзиром да Споменик природе „Прераст Шупља стена” обухвата малу површину, свега 8, 26 80 ha, изабрана опција неће имати веће утицаје на јавне приходе и расходе у средњем и дугом року.

2) Да ли је финансијске ресурсе за спровођење изабране опције потребно обезбедити у буџету, или из других извора финансирања и којих?

У складу са члановима 69. Закона о заштити природе средства за заштиту и развој заштићеног подручја обезбеђују се из: буџета Републике Србије; накнаде за коришћење заштићеног подручја; прихода остварених у обављању делатности и управљања

заштићеним подручјем (коришћење уређених и погодних терена, коришћење имена и знака, услуге управљача и улазак у заштићено подручје; средстава обезбеђених за реализацију програма, планова и пројеката у области заштите природе; и донација, поклона и помоћи, и других извора у складу са Законом.

3) Како ће спровођење изабране опције утицати на међународне финансијске обавезе?

Спровођење Предлога уредбе о проглашењу Споменика природе Прераст „Шупља стена” неће утицати на међународне финансијске обавезе.

4) Колики су процењени трошкови увођења промена који проистичу из спровођења изабране опције (оснивање нових институција, реструктурирање постојећих институција и обука државних службеника) исказани у категоријама капиталних трошкова, текућих трошкова и зарада?

Нема нових трошкова увођења промена који проистичу из спровођења изабране опције.

5) Да ли је могуће финансирати расходе изабране опције кроз редистрибуцију постојећих средстава?

Из буџета Републике Србије, а преко позиције Министарства заштите животне средине обезбеђена су средства за суфинансирање програма управљања, а управљач ТО Мајданпек има могућност да додатна средства обезбеди и из сопствене делатности, буџета локалне самоуправе, као и путем донација, поклона и помоћи, као и других извора у складу са Законом.

6) Какви ће бити ефекти спровођења изабране опције на расходе других институција?

Изабрана опција неће проузроковати расходе других институција.

ПРИЛОГ 6:

Кључна питања за анализу економских ефеката

1) Које трошкове и користи (материјалне и нематеријалне) ће изабрана опција проузроковати привреди, појединој грани, односно одређеној категорији привредних субјеката?

Изабрана опција ће проузроковати трошкове везане за управљање заштићеним подручјем управљачу-ТО Мајданпек. Управљач је дужан да на прописан начин обележи Споменик природе „Прераст Шупља стена” и његове спољне границе, најкасније у року од 12 месеци од дана ступања на снагу ове уредбе, као и да заснује дигиталну базу података, односно географски информациони систем о природним и створеним вредностима, непокретностима, активностима и другим подацима од значаја за управљање Спомеником природе „Прераст Шупља стена” у року од две године од дана ступања на снагу ове уредбе.

Активности на обележавању Споменика природе „Прераст Шупља стена” и његове спољне границе, као и да заснивање дигиталне базе података, односно географског информационог система о природним и створеним вредностима, непокретностима, активностима и другим подацима од значаја за управљање Спомеником природе „Прераст Шупља стена” суфинансирају се из буџета Републике Србије за 2019. годину, док ће остале активности, као што је успостављање чуварске службе, бити обавеза управљача.

Потенцијалну корист може имати микропривреда, нпр. пружаоци екосистемских услуга као и управљач наплатом улазница и накнада.

Екосистемске услуге се групишу у четири групе услуга и то: услуге снабдевања (вода, храна и медицински ресурси-различите врсте биљака и гљива које обезбеђују лекове за многе здравствене тегобе), услуге регулисања (одржавање квалитета ваздуха и земљишта, спречавање поплава, контрола болести или опрашивање воћа и поврћа), услуге подршке (очување разноврсности дивљих врста биљака и животиња и обезбеђивање животног простора за њихов живот) и услуге културног значаја (укључују естетску вредност природе, инспирацију и духовно искуство везано за природно окружење, и разматрају могућности за развој туризма и рекреације.).

2) Да ли изабрана опција утиче на конкурентност привредних субјеката на домаћем и иностраном тржишту (укључујући и ефекте на конкурентност цена) и на који начин?

Изабрана опција не утиче на конкурентност привредних субјеката на домаћем и иностраном тржишту.

3) Да ли изабране опције утичу на услове конкуренције и на који начин?

Изабране опције не утичу на услове конкуренције.

4) Да ли изабрана опција утиче на трансфер технологије и/или примену техничко-технолошких, организационих и пословних иновација и на који начин?

Изабрана опција не утиче на трансфер технологије и/или примену техничко-технолошких, организационих и пословних иновација.

5) Да ли изабрана опција утиче на друштвено богатство и његову расподелу и на који начин?

Изабрана опција не утиче на друштвено богатство и његову расподелу.

6) Какве ће ефекте изабрана опција имати на квалитет и статус радне снаге (права, обавезе и одговорности), као и права, обавезе и одговорности послодавца?

Управљач је дужан да формира и организује рад чуварске и стручне службе у складу са Законом о заштити природе.

ПРИЛОГ 7:

Кључна питања за анализу ефеката на друштво

1) Колике трошкове и користи (материјалне и нематеријалне) ће изабрана опција проузроковати грађанима?

Имајући у виду да на територији предложеног природног добра нема насеља, грађани неће имати материјалне и нематеријалне трошкове. Најближе насељено место је влашки засеок Близна, који је удаљен око 5 km. Он припада месту Рудна Глава, удаљеном око 5 km. То је старо рударско насеље, што сведочи и наведени археолошки налаз експлоатације бакра. Засеок Близна има око 250 домаћинстава, школу до четвртог разреда, две продавнице и дом културе. Засеок је електрифициран и има водовод који долази из Рудне Главе.

Уредбом нису предвиђена ограничења и забране власницима земљишта по питању коришћења земљишта за пољопривредну производњу, док је по питању изградње објеката потребно прибавити услове заштите природе, сагласност управљача као све друге дозволе и сагласности прописане законом.

Материјалне и нематеријалне користи локално становништво може имати користи у поступку пружања екосистемских услуга посетиоцима заштићеног подручја (контролисано коришћење заштићених врста и споредних шумских производа, коришћење природних ресурса, одрживи туризам, развој локалних гастрономских и традиционалних производа, израда и продаја сувенира, домаћа радиност и др.).

2) Да ли ће ефекти реализације изабране опције штетно утицати на неку специфичну групу популације и да ли ће то негативно утицати на успешно спровођење те опције, као и које мере треба предузети да би се ови ризици свели на минимум?

Имајући у виду на је на простору предвиђеном за заштиту прописан режим заштите II степена, којим нису прописане ригорозне забране не постоји могућност штетног утицаја на неку специфичну групу.

3) На које друштвене групе, а посебно на које осетљиве друштвене групе, би утицале мере изабране опције и како би се тај утицај огледао (пре свега на сиромашне и социјално искључене појединце и групе, као што су особе са инвалидитетом, деца, млади, жене, старији преко 65 година, припадници ромске националне мањине, необразовани, незапослени, избегла и интерно расељена лица и становништво руралних средина и друге осетљиве друштвене групе)?

Мере изабране опције би позитивно утицале на лица са посебним потребама уређењем стаза и едукативних програма у складу са њиховим потребама, као и на становништво руралних средина којима се кроз продају сувенира и локалних производа пружа могућност остваривања додатних прихода.

Питања за која је процењено да нису релевантна за проблематику уредбе, изостављена су из Извештаја о спроведеној анализи ефеката за документ јавне политике.

ПРИЛОГ 8:

Кључна питања за анализу ефеката на животну средину

1) Да ли изабрана опција утиче и у којем обиму утиче на животну средину, укључујући ефекте на квалитет воде, ваздуха и земљишта, квалитет хране, урбану екологију и управљање отпадом, сировине, енергетску ефикасност и обновљиве изворе енергије?

На подручју Споменика природе установљава се режим заштите II степена у коме се, у складу са чланом 35. Закона о заштити природе, могу остваривати управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења природног добра без последица по примарне вредности.

Режим заштите II степена - активна заштита, забрањује изградњу индустријских, металуршких и рударских објеката, асфалтних база, рафинерија нафте, као и објеката за складиштење и продају деривата нафте и течног нафтног гаса, термоелектрана и ветрогенератора, лука и робно-трговинских центара, аеродрома, услужних складишта, магацина и хладњача, викендица и других породичних објеката за одмор, експлоатацију минералних сировина, тресета и материјала речних корита и језера, преоравање природних травњака, привредни риболов, уношење инвазивних алохтоних врста, изградњу објеката за рециклажу и спаљивање отпада и образовање депонија отпада;

2) Да ли изабрана опција утиче на квалитет и структуру екосистема, укључујући и интегритет и биодиверзитет екосистема, као и флору и фауну?

Изабрана опција позитивно утиче на квалитет и структуру екосистема, укључујући и интегритет и биодиверзитет екосистема, као и флору и фауну јер се на површини Споменика природе забрањује: прелазак преко прераста и друге активности на самој прераста; преграђивање водотока реке Прераст, изградња хидротехничких објеката или формирање акумулација осим у случајевима одбране од поплаве; коришћење воде из реке Прераст и њено загађење; промена постојеће морфологије терена и водотока; изградња туристичких, угоститељских и стамбених објеката; крчење шумске вегетације и чиста сеча којима се може изазвати ерозија и промена предела; постављање далековода; узнемиравање птица и сакупљање јаја; уношење инвазивних и алохтоних врста флоре и фауне; и паљење ватре.

3) Да ли изабрана опција утиче на здравље људи?

Изабрана опција не утиче на здравље људи.

4) Да ли изабрана опција представља ризик по животну средину и здравље људи и да ли се допунским мерама може утицати на смањење тих ризика?

Радови ван заштићеног простора за које се основано претпоставља да могу имати неповољне и штетне последице на заштићено подручје, подлежу процедури израде Студије процене утицаја и добијања сагласности у складу са Законом о заштити природе („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10 и 91/10).

5) Да ли изабрана опција утиче на заштиту и коришћење земљишта у складу са прописима који уређују предметну област?

Ближе услове одржавања реда и понашања власника и корисника земљишта и посетилаца на заштићеном подручју, утврдиће Управљач посебним актом.

Чланом 8. предметне Уредбе прописано је да је „Управљач је дужан да обезбеди спровођење режима заштите, односно унутрашњи ред и чување заштићеног подручја у складу са правилником о унутрашњем реду и чуварској служби који доноси уз сагласност Министарства у року од шест месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.“

ПРИЛОГ 9:

Кључна питања за анализу управљачких ефеката

1) Да ли се изабраном опцијом уводе организационе, управљачке или институционалне промене и које су то промене?

У члану 5. Предлог уредбе о проглашењу Споменика природе Прераст „Шупља стена“ за управљача се предлаже Туристичка организација Мајданпек из Мајданпек.

Министарство је утврдило да предложени управљач у потпуности испуњава прописане услове за управљача заштићеног подручја, располаже респективним искуствима на пословима очувања и презентације природних вредности и стално је присутно на заштићеном подручју и његовој околини.

Управљач је дужан да формира и организује рад чуварске и стручне службе у складу са Законом о заштити природе.

Детаљне обавезе управљача прописане су чланом 68. Закона о заштити природе.

2) Да ли постојећа јавна управа има капацитет за спровођење изабране опције (укључујући и квалитет и квантитет расположивих капацитета) и да ли је потребно предузети одређене мере за побољшање тих капацитета?

Чланом 67. Закона о заштити природе прописано је да „Заштићеним подручјем управља правно лице (у даљем тексту: управљач), које испуњава стручне, кадровске и организационе услове за обављање послова очувања, унапређења, промовисања природних и других вредности и одрживог коришћења заштићеног подручја.“

3) Да ли је за реализацију изабране опције било потребно извршити реструктурирање постојећег државног органа, односно другог субјекта јавног сектора (нпр. проширење, укидање, промене функција/хијерархије, унапређење техничких и људских капацитета и сл.) и у којем временском периоду је то потребно спровести?

За реализацију изабране опције није било потребе извршити реструктурирање постојећег државног органа, односно Министарства заштите животне средине, које у складу са чланом 101. Закона о заштити природе обавља управне послове заштите природе као и Завода за заштиту природе, који у складу са чл. 102. и 103. Закона о заштити природе обавља стручне послове заштите природе и природних добара која се налазе на територији Републике Србије

4) Да ли је изабрана опција у сагласности са важећим прописима, међународним споразумима и усвојеним документима јавних политика?

Да, изабрана опција је у сагласности са важећим прописима, међународним споразумима и усвојеним документима јавних политика.

5) Да ли изабрана опција утиче на владавину права и безбедност?

Не, изабрана опција не утиче на владавину права и безбедност.

6) Да ли изабрана опција утиче на одговорност и транспарентност рада јавне управе и на који начин?

Да, изабрана опција утиче на одговорност и транспарентност рада јавне управе јер сагласност на План управљања који доноси управљач на период од десет година као, Годишњи програм управљања, Правилник о унутрашњем реду и чувању заштићеног подручја и друга управљачка документа даје Министарство надлежно за послове заштите природе.

7) Које додатне мере треба спровести и колико времена ће бити потребно да се спроведе изабрана опција и обезбеди њено касније доследно спровођење, односно њена одрживост?

Јачање система управљања, сарадња са управљачима и контрола њиховог рада реализована је кроз пружање стручне помоћи запослених у ресорном министарству при изради управљачких докумената, одржавање консултативних састанака и сарадња на терену. Континуирано се одржавају састанци са управљачима и корисницима заштићених подручја.

Министарство надлежно за послове животне средине сваке године организује тематске семинаре за управљаче заштићених подручја, где се одређени проблеми анализирају кроз организовање радионица, трибина, презентација и др.

ПРИЛОГ 10:

Кључна питања за анализу ризика

1) Да ли је за спровођење изабране опције обезбеђена подршка свих кључних заинтересованих страна и циљних група? Да ли је спровођење изабране опције

приоритет за доносиоце одлука у наредном периоду (Народну скупштину, Владу, државне органе и слично)?

Јавни увид у Нацрта уредбе о проглашењу и студији заштите Споменика природе Прераст „Шупља стена” одржан је у трајању од 20 дана, од 23. јуна до 12. јула 2018. године у просторијама Министарства заштите животне средине и Завода за заштиту природе (јавни оглас је објављен 23. јуна 2018. године у листу „Српски телеграф” и у листу „Новости” од 26. јуна 2018. године). Све ближе информације о месту излагања, као и потребна објашњења, могла су се добити у службама Завода за заштиту природе Србије и Министарства заштите животне средине. Физичка и правна лица су могла, у току трајања јавног увида, закључно са 12. јулом 2018. године, да доставе у писаној форми примедбе на документа о заштити Министарству заштите животне средине, поштом или на писарницу, са назнаком „Нацрт уредбе о проглашењу Споменика природе Прераст „Шупља стена” - Јавна расправа“.

Јавна расправа и јавна презентација одржани су 10.08.2018. године у просторијама скупштинске сале општине Мајданпек по јавном позиву, са почетком у 12 часова.

На јавној расправи су учествовали су представници Министарства заштите животне средине, Завода за заштиту природе, Општинске управе Мајданпек, ЈП „Србијашуме“, ТО општине Мајданпек.

Извештај о спроведеном јавном увиду, јавној расправи и јавној презентацији нацрта уредбе о проглашењу и студије заштите Споменика природе „Прераст Шупља стена” објављен је на сајту Министарства заштите животне средине.

Представник Туристичке организације општине Мајданпек, је изнео предлог да се за управљача Спомеником природе „Прераст Шупља стена” уредбом предложи ТО Мајданпек, која је већ управљач Спомеником природе „Рајкова пећина“ и Спомеником природе „Ваља Прераст“, као и да су кадровски и технички спремни да одговоре захтевима за управљача. Нагласио је и да је ТО Мајданпек по питању очувања природе партнер са Румунима на ИПА пројекту. Такође, истакао је да ТО Мајданпек има добру сарадњу са Заводом за заштиту природе Србије и ЈП Србијашуме. Одговорено је да је предлог веома конструктиван и да ће се у наредним корацима узети у разматрање.

Представник Општинске управе Мајданпек, поставио је питање забране коришћења пољопривредног земљишта у заштићеном подручју. На ово питање је одговорено да с обзиром да на подручју Споменика природе „Прераст Шупља стена” није предвиђен режим I степена заштите који забрањује све активности, већ режим II степена заштите, све активности су дозвољене уз претходно прибављене услове заштите природе, које издаје Завод за заштиту природе Србије, а на основу досадашње праксе то се најчешће односи на коришћење хемијских средстава за заштиту биља у пољопривредној производњи.

Наком јавне расправе, а пре увођења Предлога уредбе у процедуру прибављања мишљења, одлучено је да ТО Мајданпек буде управљач заштићеног подручја јер испуњава законом прописане услове.

У складу са чланом 39а Пословника Владе, прикупљена су мишљења: Министарства финансија, Министарства привреде, Министарства трговине, туризма и телекомуникација, Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, Министарства рударства и енергетике, Министарства државне управе и локалне самоуправе, Министарства одбране, Министарства унутрашњих послова, Министарства за европске интеграције, Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Министарства културе и информисања и Републичког секретаријата за законодавство, ради усвајања на Влади.

**2) Да ли су обезбеђена финансијска средства за спровођење изабране опције?
Да ли је за спровођење изабране опције обезбеђено довољно времена за спровођење поступка јавне набавке уколико је она потребна?**

Средства потребна за спровођење ове уредбе у 2019. години обезбеђена су Законом о буџету Републике Србије за 2019. годину („Службени гласник РС”, број 95/18) у износу од 1.000.000 динара на Разделу 25 – Министарство заштите животне средине (у даљем тексту: Министарство), Глава 25.0 – Министарство заштите животне средине, Програм 0405 – Заштита природе и климатске промене, Функција 560 – Заштита животне средине неklasификована на другом месту, Програмска активност 0002 – Подстицаји за програме управљања заштићеним природним добрима од националног интереса, Економска класификација 451 – Субвенције јавним нефинансијским предузећима и организацијама обезбеђена су средства са спровођење овог акта.

У 2020. и 2021. години финансијска средства биће планирана у оквиру лимита на разделу министарства надлежног за послове заштите животне средине који ће бити опредељени од стране Министарства финансија у складу са билансним могућностима.

3) Да ли постоји још неки ризик за спровођење изабране опције?

За спровођење изабране опције не постоји још неки ризик.